

مهاجرت نخبگان: انکار یا پذیرش نقش اساتید مشاور در کاهش آن

شاهین آخوندزاده: نوروساینטיست
استاد گروه روانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران

جهانی شدن و مهاجرت نخبگان

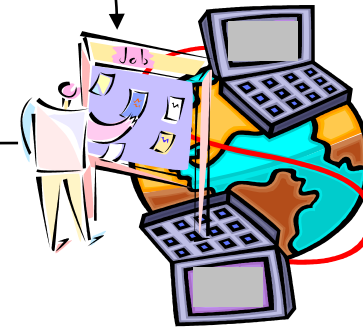
جهانی شدن اقتصاد

شکل گیری

بازار کار جهانی

افزایش

عرضه و تقاضای ارزان و
سریع نیروی کار

افزایش

مهاجرت نخبگان

صورت‌بندی علل مهاجرت نخبگان ایرانی

علل مهاجرت	رانشی و درون مرزی	کششی و برون مرزی
رفاهی	<ul style="list-style-type: none"> • حقوق و دستمزد • آینده خود و خانواده • فاصله طبقاتی • عدم تعادل درآمد و هزینه 	<ul style="list-style-type: none"> • امکانات بهتر برای زندگی • حقوق و دستمزد بیشتر • تعادل هزینه و درآمد • رفاه اقتصادی
فرهنگی	<ul style="list-style-type: none"> • تبعیض و نابرابری • عدم توجه اجتماعی به ارزش فعالیت‌های علمی • محدودیت آزادی • فرهنگ ناکارا • بی عدالتی و پارتی بازی 	<ul style="list-style-type: none"> • آسایش روانی و اجتماعی • زندگی در جامعه بدون تبعیض • رفاه اجتماعی • آزادی سیاسی و فرهنگی • مهاجرت و تشویق اقوام و دوستان
شغلی و حرفه‌ای	<ul style="list-style-type: none"> • نبود تسهیلات لازم برای پژوهش • دسترسی محدود به منابع علمی • نبود امکانات ادامه تحصیل • عدم استفاده از متخصصان • فرصت‌های شغلی محدود و تبعیض در استخدام • بیکاری 	<ul style="list-style-type: none"> • رشد علمی و حرفه‌ای • ارتباط بهتر تخصص با نیازهای جامعه خارجی • ادامه تحصیل • توجه به مهارت و شایستگی • سیستم آموزشی کارا • وجود فرصت‌های شغلی و عدم تبعیض در استخدام

نرخ مهاجرت دانشجویان

- بر اساس برخی آمارها و مطالعات، ایران از جمله کشورهایی است که نرخ بالای مهاجرت نخبگان را تجربه می‌کند.
- بین ۱۵۰ هزار تا ۱۸۰ هزار تحصیل کرده و نخبه ایرانی سالانه از کشور مهاجرت می‌کنند که این امر هزینه‌های سنگینی را به اقتصاد و سیستم آموزشی کشور تحمیل می‌کند.
- بسیاری از این نخبگان به کشورهای غربی مانند آمریکا، کانادا، آلمان و انگلستان مهاجرت می‌کنند تا شاید فرصت بیشتری برای رشد علمی و حرفه‌ای فراهم شود.

علل مهاجرت دانشجویان از ایران چیست؟

■ مهاجرت دانشجویان از ایران به دلایل مختلفی انجام می‌شود که عمدتاً شامل عوامل اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و آموزشی و جستجوی فرصت‌های بهتر در خارج از کشور است. مهم‌ترین علل مهاجرت دانشجویان از ایران عبارتند از:

۱. کمبود فرصت‌های **شغلی** مناسب
۲. **کیفیت** نامناسب **نظام آموزشی و پژوهشی**
۳. **مشکلات اقتصادی** و عدم ثبات

ادامه علل مهاجرت دانشجویان از ایران عبارتند از:

■ ادامه مهم‌ترین علل مهاجرت دانشجویان از ایران عبارتند از:

۴. جستجوی فرصت‌های بهتر تحصیلی
۵. تسهیلات مهاجرت و حضور در جامعه‌های مهاجرپذیر
۶. چشم‌اندازهای بین‌المللی و جهانی شدن

و اما داستان مهاجرت نخبگان

یکی دیگر از نخبگان پزشکی کشور این هفته از کشور خارج می‌شود

قائم‌مقام معاون تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت گفت: یکی از نخبگان علوم پزشکی کشور که مطمئن هستم ظرف ۱۰ سال آینده جایزه نوبل می‌گیرد، جمعه به آمریکا مهاجرت می‌کند. در روز رفتن او از ایران، من گریه می‌کنم.

شاهین آخوندزاده قائم مقام معاون تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت در گفت‌وگو با خبرنگار بهداشت و درمان خبرگزاری فارس با ابراز تأسف از خروج نخبگان از کشور گفت: این هفته قرار است یکی از دانشجویانم که از نخبگان کشور محسوب می‌شود از کشور خارج شود و من بسیار ناراحت هستم.

وی افزود: بارها گفته‌ام که اگر این نخبه کشور را ترک کند، من خواهم گریست چرا که مطمئنم این فرد طی ۱۰ سال آینده، جایزه نوبل را از آن خود می‌کند.

استاد دانشگاه علوم پزشکی تهران گفت: امیرحسین مدبرنیا از شاگردان ممتاز دانشگاه علوم پزشکی تهران و برگزیده یک دوره جشنواره رازی است که در آزمون دستیاری دانشجویان پزشکی غیر آمریکایی توانسته بالاترین رتبه تاریخ این آزمون را کسب کند.

وی گفت: در این آزمون تمام شهروندان دیگر کشورها که قصد دارند دوره دستیاری را در آمریکا بگذرانند در آن شرکت می‌کنند و مدبرنیا

رئیس بیمارستان روزبه:

عمان مثل جاروبرقی در حال جذب پزشکان ایرانی است

عمان مثل جاروبرقی در حال جذب پزشکان ایرانی است

این روزها صحبت از خالی ماندن ظرفیت‌های پذیرش در رشته‌هایی مثل جراحی قلب و یا اطفال زیاد است. با توجه به جایگاه و اهمیت رشته پزشکی سؤال اینجاست. چرا پزشکان برای ادامه تحصیل اقدام نمی‌کنند؟ محمد رئیس زاده، رئیس‌کل سازمان نظام پزشکی کشور روز پنج‌شنبه گذشته در همایش ملی روز پزشک در همدان گفت: «تخصص جراحی قلب در سال جاری ۱۸ نفر ظرفیت داشته اما هیچ‌کس متقاضی نشده و در کل کشور فقط ۲ فارغ‌التحصیل جراحی اطفال داریم. او هشدار داد و گفت: اگر این وضع ادامه پیدا کند مجبوریم، همچون ۴۰ سال پیش پزشک از هند و پاکستان بیاوریم.

در این ارتباط شاهین آخوندزاده، استاد تمام گروه روان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران و رئیس بیمارستان روزبه می‌گوید: این موضوع به مشکلی مزمن در کشور تبدیل‌شده، هر از چند گاهی سروصدا می‌شود و باز صورت مسئله را پاک می‌کنیم و فراموش می‌شود. با شرایطی که در حال حاضر برای رزیدنت‌ها فراهم‌شده، اقبالی برای تحصیل و کار برای آنها نمی‌ماند و اتفاقاً مهاجرت بیشتر از گذشته است. دکتر آخوندزاده در گفت‌وگو با خبر آنلاین گفت: سال ۹۳ در گفت‌وگو با یکی از خبرنگارهای درباره مهاجرت نخبگان خصوصاً دانشجویان پزشکی بر اساس تجربه و مشاهدات خودم گفتم که ۵۰ درصد از ورودی‌های پزشکی در دانشگاه تهران، که درواقع صد نفر اول کنکور سراسر و از نخبگان و ژن‌های خوب کشور محسوب می‌شوند، مهاجرت می‌کنند. و حالا هم می‌گویم این آمار در سال‌های اخیر حتماً افزایش‌یافته است. البته مسئله اینجاست که این آمار خروج نخبگان از کشور متعلق به دوره و زمان خاصی نیست، بلکه به مشکلی مزمن در کشور ما تبدیل‌شده است و هر بار هم حرف و آماری پیش می‌آید، صورت مسئله را فوری پاک می‌کنیم. در ادامه گزیده‌ای از سخنان وی را می‌خوانید.

ژن‌های خوب و نخبه ما در حال خروج هستند و ورودی نداریم

همه‌جای دنیا مهاجرت امری طبیعی و پذیرفته‌شده است و وجود دارد، مثلاً ممکن است در انگلستان دانشجویان یا فارغ‌التحصیلانی باشند که به کشورهای آمریکا و کانادا مهاجرت کنند، اما به همان نسبت یا بیشتر از آن، نخبگانی از کشورهای آسیایی وارد این کشور می‌شوند. کما اینکه در حال حاضر بسیاری از پزشکان مشغول در کشور انگلستان اهل کشورهای هند، پاکستان یا بنگلادش هستند، چون پزشکی رشته‌ای سخت است که فارغ‌التحصیلانش دیر به درآمد می‌رسند، اما توجه کنید که در همین انگلیس، این‌طور نیست که تعداد زیادی از نخبگانش مهاجرت کنند، خیر، ضمن اینکه نخبگانی از سایر کشورها به آنجا مهاجرت می‌کنند، مشکل ما این است که ما مدام در حال از دست دادن هستیم و ژن‌های خوب و نخبه ما در حال خروج هستند و ورودی نداریم.

دلایل مهاجرت نخبگان پزشکی

- ۱- عدم پیشرفت علمی از مسیر علمی
- ۲- عدم ثبات مدیریتی
- ۳- مسایل اقتصادی
- ۴- مسایل اجتماعی
- ۵- مسایل سیاسی
- ۶- مسایل علمی
- ۷- احساس ایزوله شدن

دلایل مهاجرت از دیدگاه دانشجویان

۱. در سیستم های اداری و آموزشی کشور شایسته سالاری رعایت نمی شود بویژه در جذب هیات علمی (عدم شفاف سازی فرایند).
۲. عدم چشم انداز روشن از بازار کار و پیدا کردن شغل مناسب
۳. عدم امکانات پژوهشی و زیر ساخت های تحصیلی
۴. تاکید بر کمیت دانشگاه

دلایل مهاجرت از دیدگاه جامعه شناسان

- ناامیدی نسبت به آینده
- محدودیت های فزاینده اجتماعی
- بی ثباتی اقتصادی و مشکلات معیشتی
- تبعیض تحقیر و بی عدالتی
- عدم دسترسی به اینترنت آزاد

وضعیت اقتصادی هر سال بدتر از سال قبل!

- ۱- در یک دهه حقوق استاد تمام دانشگاه تهران از سه هزار پوند به ۶۰۰ پوند کاهش پیدا کرده است
 - حقوق استاد دانشگاه در ترکیه ۴۰۰۰ یورو در ایران ۷۰۰ یورو و در اروپا ۶۰۰۰ یورو
 - ۲- ویزیت متخصص ۳ یورو در ایران؛ ۵۰ یورو در عراق و ۱۵۰ یورو در اروپا
 - ۳- گوشت در ایران کیلویی ۱۰ یورو و در اروپا ۱۵ یورو
- یورو

چقدر ما اساتید نقش داریم!

- ۱- امیدوار کردن به آینده ایران
- ۲- اجازه بدهیم جوانان از ما جلو بزنند و کیف کنیم
- ۳- مسایل و امور دانشگاه را در قالب سیاسی و جناحی نبینیم
- ۴- مشکلات را به مسولین گوش زد کنیم
- ۵- حس وطن دوستی را تحریک کنیم

چقدر ما اساتید نقش داریم!

- ۶ ■ در آموزش و پژوهش ۱۰۰ خود را بگذاریم
- ۷ ■ - مثال های موفق را گوش زد کنیم
- ۸ ■ . حتی از ارتکاب خطاهای کوچک پرهیز کنیم
- ۹ ■ . استاندارد دو گانه نداشته باشیم
- ۱۰ ■ . منظم و دقیق باشیم
- ۱۱ ■ دانشجو مانند فرزند ما است

مقایسه تعداد مقالات ایران - ترکیه از سال ۱۹۶۸ تا ۲۰۲۳ بر اساس Web of Science

	1968	1975	1978	1988	1998	2008	2013	2017	2018	۲۰۱۹	۲۰۲۰	۲۰۲۱	2022	2023
I R	۵	۳۷۲	۶۷۰	۱۶۵	۱۳۳۱	۱۷۳۸۷	۲۹۵۸۱	۵۳۲۴۳	۵۲۶۶۴	۶۴۳۵۵	۷۰۱۷۷	۷۰۵۶۷	۶۳۷۷۸	۵۸۶۲۴
T U R	۱۲	۲۵۳	۳۵۷	۸۹۵	۶۰۵۸	۲۵۱۲۵	۳۴۱۸۷	۴۸۴۳۱	۴۵۷۳۶	۵۴۴۸۷	۶۴۷۴۵	۷۱۰۵۴	۶۸۲۸۰	۶۸۹۰۰

راهکارهای اساتید برای کاهش میزان مهاجرت دانشجویان به خارج از کشور

۱. تقویت انگیزه‌های علمی و پژوهشی در داخل کشور
۲. حمایت در راستای توسعه فعالیت‌های حرفه‌ای و حرفه‌ای‌گری
۳. تشویق به تعاملات بین‌المللی بدون نیاز به مهاجرت
۴. ارتقای شرایط، وضعیت و امکانات آموزشی و پژوهشی داخلی
۵. حمایت از دانشجویان در مواجهه با مشکلات شخصی و اجتماعی
۶. ایجاد حس تعلق خاطر و مسئولیت اجتماعی در دانشجویان
۷. تسهیل در بازگشت دانشجویان از خارج